

DENEME

Ahmet NARİNOĞLU

NAMI-DİĞER ÖRDEK

Adını bilen yok. Andırın kasaba kültüründe her insanın bir lakabı var. Burda yiğit namı ile anılır. Kabilinden izah edilir. Burda herkesin bilinen adı, birde bilinmeyen yani resmi adı var. Resmi isimde devlet dairelerin de söylenir. Bunu da devlet memurları bilir. Bayram geçerde böyle. Yani Ördek Usta.

Andırın çarşısında ilk akla gelen kimseleri sorsan önce Ördek derler. Ünü namı sabah akşam çarşıda olması yanında onun renkli bir sima olmasına dayanır. Ördek usta gerçekten renkli bir simadır

Ördek Ustanın ile karakteri arasında bir bağ var. O, adıyla büyümüş bugünlere gelmiştir. Demem o adı ki, hayatından kesitler karakterinden kesitler olmuştur. Gelin onun renkli hayatına yolculuk yapalım.

Ördek ustanın gençlik yılları sinema yıllarına denk gelir. 1950 sonu, 1960 ve 1970 ortalar sinema kuşağıdır. Toplumun o dönem sinema eğlence, sosyalleşme, batılılaşma, kültür değişimi, toplumsal dönüşüm aynı kuşak ile birlikte yürür. Andırın da bu değişimden nasibini alır. O yıllar Andırın da iki kapalı sinema vardı. Yazın yazlık bölümlerinde oynatılır. Tokmalıda da yazlık kurulurdu.

Halkın ailece hafta sonları eğlencesi sinemaya gitmektir. Talebelerde öğretmenlerinin ve ailelerin izin vermeleri halinde hafta sonları, hafta içleri sinemaya giderler. O dönemde en haylaz talebeler hafta içi ve hafta sonları en çok sinemaya kaçanlardır. Ders çalışmak yerine sinemada vakit geçirmek, gördüğü filmi, artistleri ballandıra ballandıra anlatmak onları farklı kılardı. Talebeler arasında yeri farklı olurdu.

Sinema önlerinde gündüz ve gece şimdilerde nostalji olan hafif, taverna, gazino müzikleri çalar. Oynanan filmlerin sesli tanıtımları yapılırdı.

Film tanıtımları yalnız sinema önlerinde yapılmaz. Film afişlerini bir tabloya yapıştırılır, tellal sırtında mahalle aralarında gezdirilir, duyurular, akşam sinemaya davet edilir. Andırı da bunu Ördek yapardı. Akşama yakın saatlerde arasında mahalle arasında yollara düşer. Kartondan yapılmış boruyla avazı çıktığı kadar bağırır, artistleri öve öve halkı sinemaya davet eder. Dolaşırken çocuklar peşine düşer, film tanıtımı düğün alayına döner. Ördek Usta önde, çocuklar peşinde mahalle turu yapılır, ne derse çocuklarda daha fazla tonla bağırırlardı. Mahalleliler merakla koro halinde çıkan seslere kulak verir, haftanın yeni filmlerini duyarlar, hafta sonunu merakla beklerlerdi.

Andırın altmışlı yıllarda çocuklar iki kişinin peşine koşarlardı. Biri tablo sırtında filim tanıtan Ördek, ötekide Deki Hacı lakablı Hacı. Hacıyı da kızdırmak için peşin düşerlerdi. Çarşıda aynısını büyüklerde yaparlardı.

Andırında yeni filmin haberini o verirdi. Ördek ile sinema, filmler, artisler özdeşmişti. Talebelerde ördeği taklit eder artistlere methiyeler dizerdi. Kendini beğendiği artisin yerine koyar, onun taklidini yaparlardı.

Ördeğin meşhur tarafı, sinemada oynayan fil artislerinin adlarını ezbere bilmesi, her artisi lakap takması, methiyeler dizmesidir. onun dilinden ta çocukluk yıllarından kalma artistleri hala unutamayız.

Ördek, sinemayla, filimlerle, bayan veya erkek artislerle öylesine haşır neşir olmuştu ki, isimleri yanında lakaplar takar, methiyeler dizer, tekerlemeler getirdi. Gibi çağırırdı. Onun böyle yapması, filimlere merakı artırır, artistleri sevindirirdi. Sinemanın Andırın hayatında yer edişinde Ördek'in rolü başkaydı.

Ördek Ustanın artistleri tanıyalım.

Cüneyt Arkın: Uçan Taçsız Kral

Yılmaz Güney: Çirkin Kral

Hülya Koçyiğit: Sinemanın Taçsız Kraliçesi

Türkan Şoray: Gönüller Sultanı

Ediz Hun: Sinemanın Beyefendisi

Göksel Arsoy: Sinemanın Yakışıklısı

Erol Taş: Sinemanın Kabadayısı

Ayhan Işık: Taçsız Kral

Danyal Topatan: Sevimsiz Camoka

Yılmaz Köksal: Harika Arkadaş

Muhterem Nur: Sinema Güzeli

Eşref Kolçak: Delikanlı Adam

Ördek Usta filimlere de kendince isimler takar.

Savunun Battal Gazi geliyor

Osmanlı Kartalı

Köroğlu, Bolu beyine karşı

Ferman sökmez Dadaloğlu

Issız dağların garip yolcusu gibi...

Bunlar o günlerden aklımızda kalanlar. Fazlası da olmalı. Kendi unuttukları övgülerde var. Her artisti över ama yermezdi. Artist methiyeleri onun ekmek tahtası olmuştu.

Boyacı Ördek Usta Ördeğin asıl mesleği, ona geçim getiren işi ayakkabı boyacılığıdır. Çarşıda yeni Antepoğulları hizasında hükümet konağına giderken sağ taraftadır. Boya sandığı, malzemeleri, taburesi diğer boyacılara göre daha görkemlidir. Andırına her gelen hem ayakkabısını boyatır, hem de Andırın üzerine iki çift laf eder. Ördek elinde arkası basık kunduraları esnaflara, kahveye girer boyanacak ayakkabı toplar. Öyle ki onları sıraya koyar. Sonrakiler sırasını bekler. Meşgulse sıra bekleyenlere randevu verir. Verdiği sözde de durur. Mesleğinin hakkını verdiğinden olmalı müşterisi çoktur. Kaliteli boyuyorum diyerek pahada ağır oluşu tatlı şikayetleri dillenir.

Andırında insanlar (hele köyden gelenler) önce traş olur olur sonra çarşıya çıkar. Berberde hemen ayakkabıya bakar, boya için boyacı Ördek'e gönderir. Bir esnafa gelen, biraz kalacaksa ayakkabısı Ördeğe yollanır. Kahvede oturanlarda yapar zaman zaman. Dairelerle de ayakkabılar ona gönderilirdi. Ya Ördek ya çırağı servis yapar.

Ördek, sadece meslekleri ile değil, hobileri ile de meşhurdur. Hobilerinin sıradışı oluşu, onu meşhurdur eder. Mesela balık avcılığı. Ördek Usta iyi bir balıkçıdır. Andırının her yanında temiz suları olan, gürül gürül akan dereler vardı. O günlerden beri balık avcılığı alışkanlığı vardır. Ördek usta gibi aşırı yapanda nadirdir. O Ördek Usta, balık avsız yapamaz. Boş zaman dolu zaman demez. Hafta sonları, kafası eserse hafta içleri ava gider. Çokca Altun boğa tarafından gelen, Çınar geçidi ile birleşen derede, Boğarsak, Haçdım suyu, Andırın suyu çatak ava gittiği yerler. Tuttuğu balığı satmaz hattabcebine koynuna koyar diyenlerde var. Aslında hobi olarak bunu yapar. Bilenler bilir.

Ördek Ustanın fenerliliği dillere destan. Anam beni Fenerbahçeli doğurmuş diyor. Koyu bir fenerli demek yetersiz kalır. Daha ileri bir şey. Fenersiz yapamaz. En acı gününde bile fener maçı kaçırmadığı bilinir. Fener seyrine "maça gitme " der.

Eskiden maç radyolardan verilirdi. Kulağı radyodan ayırmaz, maç heyecanını seyreder gibi hareketleriyle tepki vererek dinlerdi. Televizyon devrinde fener formasını giyer. (derbilerde Türk bayrağını eksik etmez), şapkasını takar maçı öyle seyreder. Yanındakiler kızdırır, tartışmalar, gürültüler içinde seyir sürer. Kazanınca keyifli, kaybedince üzgün halini görmelisiniz.

Fener oyuncularının isimlerini tek tek sayar. Yabancıların isimlerini söyleyemez benzetir. Her bir oyuncuya bir isim takar. (O kace,Akarca;Alex,Ales gibi)Sanki takımı yönetiyormuş gibi konuşur, anlatır. Gazetelerde fener haberleri, oyunu resimlerini boyacı sandığına, bulunduğu yerin arkasına yapıştırır, uzaktan fenerliliği fark edilir. Rakip takım tutanlar onu kızdırırlar. Tartışma, muhabbet karışır gider.

Ördek Usta güzel oynar, güzelde türkü söyler. Sesi de güzeldir. Türküyü doğaçlama söyler, kendine söyleyiş tarzı geliştirir. Sık sık söylediği türküler Andırınlılar bilir. Ördek Usta şunları söyle derler. O da nazlanmaz aslında. Aslında Ördek usta türküden ziyade türk sanat

müziğini daha güzel söyler . 1960 yıllarında sinema önlerinde çalınan taverna müziğini güzel söyler.

Anadolu da bir tekerleme var. “Kanbersiz düğün olmaz “. Andırında da Ördeksiz düğün olmaz. Onsuz düğünler sönük geçer. Düğüne gelirse ortalık şenlenir. Söz şaka birbirine karışır. Abdal davulların güm güm vuruşları, avırtılarını şişire şişire önünde Ördek Usta oynarda oynar. Kendine göre oyun sitili izleyenlere seyrettirir. Çalınan zurba.

Bu tarafı bilindiği için düğünlere, festival veya şenliklere davet edilir. Konuşmaları ile adeta gösteri (şov) yapar. Sinema, fener, şarkı, türkü, fıkra derken coşar, coşturur.

Andırın kahveleriyle ünlüdür. Andırında kahve kültürü yaygındır. Bu kültür sosyalleşmenin aracı, hatta kendisidir. Kahvede sohbetten oyuna kadar geçirilen zamanlarda toplumda olan bitenlere tanık olur insan. Bunun yanında kahveleri oyun içinde seçenlerde var. Ördek ustada kahve kül türüne sahiptir. Andırının geleneksel kağıt oyunu olan Basra oynamayı sever. Her daim ekibi bulunmuş.

Ördek ustayı Andırın protokolü sever. İlçenin ileri gelenleri gibi protokolde yeni olanlarla içli dışlı olur. Esasen onlarda ördek usta ile bu hallerinden memnun kalırlar. Ayakkabılarını boyatır, sohbet eder, konuşturur, kimi zamanda kızdırırlar. Doğal hali, doğaçlama konuşması, farklılığı şehre gelen yöneticilerin hemen ilgisini çeker, geride tatlı anılar ile ayrılırlar.

Ördek ustaların ailece söz ustası, nüktedan olduğu bilinir. Başlı ördek çeker. İki cümlede birinde mutlaka güldürür. Akıcı bir türkçe ile hep yakın konuşur.

Sorarlar. Sana neden ördek diyorlar. Cevabı kendi verir. "Yürüyüş biçimim. Balık avlamaya çok gittiğimden ve düğünlerde oyun oynama tarzımdan." Yiğit lakabıyla anılır kültürümüzde. Zaman gelir öz ismini söylemez olur. Lakabını sever. Lakabıyla çağırılmasından huylanmaz. Ördek ustada böyle.

Andırında insan tiplerleri var. Her biri ayrı bir dünya. Her birinin hikayesi var. Andırın onlarsız, onlar Andırinsız yapamaz.